

Posudek disertační práce Mgr. Soni Krpákové

Permanentní opakování komunálních voleb – zablokované obce?

Soňa Krpáková se ve své disertační práci soustředila na problematiku častého opakování voleb do obecního zastupitelstva. Jde o vážný problém demokratického procesu na lokální úrovni, který se projevuje zejména v menších obcích. Vynutit si opakování obecních voleb je snadné a může vést až k zablokování místní samosprávy. Disertační práce má charakter vícepřípadové studie. Lze na ní ocenit pečlivost a metodičnost, s níž autorka přistupuje k volbě výzkumné strategie, výběru obcí do výzkumného vzorku, sběru dat apod. Ocenit je třeba i snahu zasadit studovaný problém české komunální politiky do evropského kontextu.

V teoretické části autorka přináší přehled dosavadního výzkumu politického procesu na komunální úrovni. K jejímu tématu měl nejbližší výzkum Bronislava Jaroše a Stanislava Balíka, který byl zaměřen na nové komunální volby a blokační strategie v letech 2002-2017. Oproti tomuto, ovšem odlišně designovanému výzkumu autorka spatřuje svůj přínos především v tom, že ona se neomezuje na postoje zastupitelů vybraných obcí k dané problematice, ale zahrnuje do šetření i občany a také odborníky MV ČR a další aktéry. Pokud jde o výběr obcí, soustřeďuje se Soňa Krpáková v disertační práci na mnohem menší počet obcí. Jde jí o obce, v nichž se nové volby konaly několikrát v rámci jednoho volebního období.

Autorka přibližuje teoretické koncepty, které lze při zpracování tématu využít, zejména teorie spojené se štěpícími liniemi, politickou kulturou a politickou participací. Velkou pozornost autorka věnuje legislativě spojené s obecními volbami a s jejich opakováním v rámci jednotlivých volebních období. Za přínosný pokládám autorčin přehled o legislativě i praxi v oblasti opakování municipálních voleb v evropských zemích. Autorka rozlišuje země, v nichž je otázka legislativně řešena, a země, jež tuto otázku legislativně upravenu nemají. Země s legislativní úpravou dané problematiky se ještě člení na země bez opakování voleb a země, v nichž k opakování voleb dochází. Kromě toho jsou zde uvedeny i možnosti alternativního řešení problému. Za přínos pokládám také shrnutí postojů MV ČR a dalších aktérů k dané problematice (Svaz měst a obcí ČR, Sdružení místních samospráv ČR, soudy apod.).

Východiskem empirické části disertační práce jsou analýzy demografických, sociálních, ekonomických i volebních dat vybraných 13 obcí. Autorka charakterizuje proměny lokálních stranických systémů i voličského chování, přibližuje různé blokační scénáře. Zde autorka využívá zejména data získaná polostrukturovanými rozhovory s lokálními aktéry i občany. Těžiště práce představuje „typologie příčin opakovaného konání nových voleb zablokovaných obcí“, jak to autorka nazývá (s. 111). Alternativně ovšem používá i termín „typologie zablokovaných obcí“, který je patrně vhodnější. Pokud jde o příčiny opakovaných voleb, autorka rozlišuje příčiny personální a programové. Tento aspekt pak kombinuje s časovým rozměrem blokace (blokace dočasná a blokace dlouhodobá). Kombinací obou hledisek se dostává ke čtyřem kategoriím zablokovaných obcí, které pak podrobně charakterizuje a doplňuje příklady. V Závěru se autorka soustřeďuje na legislativní i nelegislativní možnosti řešení problému zablokovaných obcí a přináší i některá doporučení, včetně naznačení možností dalšího výzkumu.

V textu disertační práce lze najít určité nedostatky. Z obsahového hlediska je třeba upozornit zvláště na nejasné a problematické místo na s. 40. Autorka zde píše o tom, jak od kategorie obcí do 3 000

obyvatel byla v roce 1994 oddělena nová kategorie nejmenších obcí do 500 obyvatel, která zůstala zachována i po legislativních změnách v rámci reformy územní veřejné správy. Kategorie nejmenších obcí původně měla mít zastupitelstva o 5 až 9 členech, což je uvedeno i v obou autorčiných tabulkách na s. 40. Zde by se mělo ovšem zřetelně uvést, že toto rozmezí – pokud jde o zákon o obecním zřízení – už více než 20 let neplatí. Horní hranice velikosti zastupitelstev nejmenších obcí byla posunuta z 9 na 15 členů, a to proto, aby tyto obce nebyly legislativou zbaveny možnosti volit si radu. Z tohoto hlediska není moc šťastné, že autorka v obou tabulkách, jež zpracovala, odkazuje k zákonu č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení), v němž je to již od července 2002 (!) jinak. Autorka v obou tabulkách na s. 40 sice odkazuje také k zákonu č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze, kde zůstalo u územních celků do 500 obyvatel zachováno rozmezí 5-9 zastupitelů, ale to se vztahuje na pražské městské části, nikoli na obce zařazené do výzkumu.

V textu disertační práce se místy vyskytují drobné gramatické, pravopisné a stylistické prohřešky, vychýlení z vazby, chyby v interpunkci. Odkazy v hranatých závorkách se objevují před tečkou i za tečkou na konci věty (např. na s. 25 alternují obě možnosti). Číslování stránek začíná až Úvodem. Celkově však disertační práce působí dobrým dojmem. Její jazyková úroveň se oproti předchozí variantě podstatně zvýšila. Zejména je třeba ocenit, že autorka do textu disertační práce zapracovala připomínky formulované při tzv. malé obhajobě na podzim 2023 a že se jí podařilo text práce zpřehlednit a stylisticky upravit. Rovněž Závěr disertační práce působí přesvědčivěji.

Závěrem konstatuji, že disertační práci Mgr. Soni Krpálkové pokládám za cenný příspěvek k výzkumu politického procesu na komunální úrovni a doporučuji ji k obhajobě.

29. května 2024

doc. Jaroslav Čmejrek, CSc.

KHV PEF ČZU v Praze